

Пројекат УПАС:

"Законска регулатива као механизам за одрживост зелених површина"

КОНЦЕПТ РАЗРАДЕ ПРОЈЕКТА (т е м е з а р а з м и ш љ а њ е)

Активности предвиђене пројектом:

1. ПРИПРЕМНЕ АКТИВНОСТИ

- 1.1. Формирање радних група по областима
- 1.2. Анализа постојеће домаће регулативе
- 1.3. Анализа иностране легислативе
- 1.4. Израда визуелног идентитета пројекта (лого, плакат, блок, фасцикла)
- 1.5. Штампање промо материјала

---

2. ОРГАНИЗОВАЊЕ РАДИОНИЦА И ОКРУГЛОГ СТОЛА

- 2.1. Организовање радионица по тематским областима
- 2.2. Систематизација добијених резултата радионица
- 2.3. Припрема округлог стола
- 2.4. Одржавање округлог стола
- 2.5. Израда закључака округлог стола

---

3. ЗАВРШНЕ АКТИВНОСТИ

- 3.1. Израда публикације - припрема текста
  - 3.2. Штампање публикације
  - 3.3. Јавна презентација и медијско представљање публикације и пројекта
-

Крајњи циљ пројекта је да се изнађу начини и формулишу законска решења којима би зеленило и сродне природне вредности простора били очувани, а планови, пројекти и реализације били урађени на стручнији начин, чиме би постигли четири важна (општа и струковна) ефекта:

- утицај на боље стање заштите животне средине (очувањем природи блиских елемената, утицајем на топоклиму, микроклиму и сл)
- утицај на квалитетније уређење простора (функционалнија, еколошки и естетски прихватљивија решења)
- квалитетније коришћење и одржавање простора
- веће учешће пејзажних архитеката у процесу заштите средине и уређивања простора

Тренутно се проблематика зеленила помиње у неколико закона:

Закон о заштити животне средине (само начелно)

Закон о заштити природе (само за објекте који су проглашени за заштиту)

Закон о планирању и изградњи (као део уређења простора)

Закон о комуналним делатностима (одржавање јавних простора)

Закон о шумама (односи се само на шуме)

Један део регулативе је препуштен градским одлукама (које се углавном односе на одржавање) или се дефинише кроз урбанистичке планове (у смислу предвиђања типа и норматива површина под зеленилом).

За реализацију пројекта, предвиђене су **три тематске радионице** и **завршни округли сто**, као и израда **публикације** на крају пројекта.

РАДИОНИЦЕ

Радионица 1:

ОЧУВАЊЕ ПОСТОЈЕЋЕГ ЗЕЛЕНИЛА (и др. природних, природи блиских и пејзажноархитектонских вредности простора)

Постојеће зеленило (као и остаци шума, зелени коридори, влажна станишта и сл) представљају далеко веће вредности од евентуално новоформираног зеленила. Постојеће зеленило је адаптирано на услове средине, развијено и даје знатно већи допринос од новог, тек посађеног. Сведоци смо да због услова средине, неповољне урбане топоклиме (као и глобалних климатских промена) новопосађено зеленило пропадне у великом проценту пар година након садње, а да не достигне своју зрелост и ефективност. Зато је очување постојећег веома важно.

Очување се пре свега односи на заштиту од директне сече због изградње. У великом броју случајева је могуће пронаћи решење да се градња изврши, а постојеће зеленило сачува.

Треба деловати регулативом у два правца:

А) да се ИНВЕСТИТОРИ (финансијски) натерају да чувају постојеће, тј. да им се боље исплати да сачувају постојеће него да га уклоне

Б) да се стручњаци за уређивање простора (планери, пројектанти, извођачи) регулативом натерају да чувају зеленило кроз одговарајућа решења

Могуће мере су кроз увођење обавеза:

1. формирања катастра зеленила на подручјима урбаних средина (у зонама градског грађевинског земљишта) – овде размислити о нивоу и року увођења овакве обавезе...
2. обавезност снимања постојећег стања на планерском нивоу (уношење зелених простора, остатака шума, групација стабала, влажних станишта... у улазно стање за план), тако да "зелено" не буде третирано као празан простор)
3. обавезност вредновања постојећег стања на планерском нивоу од стране стручњака (ПА) (нешто као "оквирни план предела", што слично постоји у Немачкој, чиме се извреднује постојећи предео и означе вредности које треба сачувати у даљем разматрању плана)
4. обавезност прецизнијег формулисања услова заштите постојећег у плановима

5. обавезност геодетског снимања постојећих стабала на пројектантском нивоу (као део катастарско-топографског плана, без обзира да ли се ради о ПА пројекту или грађевинском пројекту или архитектонском пројекту)
6. обавезност вредновања постојећег стања стабала на пројектантском нивоу као обавезан документ који је улаз за пројекат (попут катастра подземних водова и инсталација), без кога се не може добити грађевинска дозвола
7. прецизирати правила како се вреднује постојеће зеленило (дрвеће пре свега), тј. како се вредновање постојећег може превести у вредност КОМПЕНЗАЦИЈЕ коју треба да плати инвеститор уколико уклони стабло. Осим физичко-биолошких вредности стабла (пречник, величина, стање, оцене...) треба уврстити и макро и микро локацију стабала, величину урбане средине, тип зеленог простора, врсту дрвећа, потенцијалну угроженост и сл.
8. направити правилник о КОМПЕНЗАЦИЈИ са усвојеном законском формулом, на основу ког онај ко снима постојеће стање, планер или пројектант и нарочито инвеститор могу унапред да израчунају цену компензације уколико посеку стабло
9. дефинисати улогу "Комисије за сечу" (надлежност, редослед потеза и сл)
10. обавезност укључивања јавности локалне заједнице када се планира сеча (образложење за сечу, обавештавање јавности о разлозима), као и добијање сагласности локалне средине за такве потезе
11. квалитетније, прецизније и јасније формулисање услова које надлежне комуналне куће (ЈКП Зеленило, на пример) треба да дају код писања локацијских услова за израду ПГД (Пројекта за грађевинску дозволу); на пример: обавезност чувања коте кореновог врата стабла у зони око стабла, дефинисање структуре зеленила (учешћа високог зеленила, тј. дрвећа)...
12. формулисање правила које пројектант мора у пројекту да испоштује да би заштитио стабло (чување коте кореновог врата, на пример)
13. формулисање правила које ИЗВОЂАЧ мора приликом извођења радова да испоштује да би заштитио постојеће стабло приликом изградње
14. обавезност плаћања пенала (инвеститор или извођач?) уколико се деси оштећење постојећих стабала приликом околне градње
15. узгред, могуће је размотрити и критеријуме за заштиту ПА објеката као културно-историјских вредности (културно-вртно-парковско наслеђе), што јесте предмет другог закона (Закона о културним добрима)

Крајњи циљ ове трибине је да направи **попис идеја и формулација** за чланове Закона о заштити животне средине и правилник(е) који би чували **постојеће** зелене вредности: природне целине, групације, дрвеће, станишта... као вредност – као јавно добро (без обзира што то није проглашено за заштиту законом о заштити природе).

Радионица 2:

Однос према новим зеленим просторима у ПЛАНИРАЊУ, ПРОЈЕКТОВАЊУ И ИЗГРАДЊИ

Циљ ове трибине је да се предложи решења која би унапредила процедуру израде планова, пројеката и грађења, са тежњом:

- да се дефинише чвршћа заштита постојећег
- да се у уређењу простора дефинише повољније место зеленила (нпр. у односу на инсталације)

- да се јасније дефинише обавезност ПА свеске (свеске 9)
- да се унапреде решења у уређењу простора (еколошки прихватљивије, климатски функционалније, естетски прихватљивије)
- да се у цео процес у већој мери укључе стручњаци ПА

У планирању:

- заштита постојећег
- обезбеђење-норма % зеленила, тип и структура
- боље дефинисани услови за пројектовање и правила уређења

У пројектовању:

- обавеза снимања постојећег пре пројектовања (за било коју врсту објеката)
- пројектантске мере заштите постојећег
- обавезивање архитектонског и грађевинског пројекта да узима у обзир зеленило (у смислу позиције зграде, трасе пута, линије инсталација...)
- дефинисање односа зеленила и инсталација
- дефинисање стручности за израду пројекта којег третирају зеленило и ПА
- разрада специфичности техничке контроле за ПА пројекте

У извођењу радова изградње:

- дефинисање мера грађевинске заштите постојећег
- стручност извођача и надзора за "зелене" радове
- прецизирање специфичности надзора за ову област
- формулисање редоследа радова

Радионица 3:

КОРИШЋЕЊЕ И ОДРЖАВАЊЕ ЗЕЛЕНИЛА И ЗЕЛЕНИХ ПРОСТОРА

Циљ ове радионице је одрживост зеленила приликом коришћења. Оквирне теме за размишљање су:

- дефинисати обавезност одржавања
- дефинисати надлежности одржавања
- основна правила забрањених радњи на јавним просторима
- основна правила забране на приватном
- дефинисати одговорност у локалној управи
- дефинисати стручност извођача радова

ЗАВРШНИ ОКРУГЛИ СТО

Крајњи излаз из целог пројекта може ићи у два правца:

- I) Као формулисане допуне Закона о заштити животне средине, уз који би била предложен и концепт подзаконских аката (један или више правилника)
- II) Допуне Закона о заштити жив. сред и предложен концепт новог Закона о зеленилу

Важно је унети промене у Закон о заштити животне средине, јер је он кровни закон. То је битно јер се Закон о планирању и изградњи обавезао само да поштује Закон о заштити животне средине, а сви други постојећи (и нови) закони можда не би имали битан утицај.

У Закону о планирању и изградњи дословце пише:

Члан 134[с3]

*Одредбе других закона којима се на другачији начин уређују питања која су предмет уређивања овог закона неће се примењивати, **осим закона и прописа којима се уређује заштита животне средине.***

Зато је можда најбоље деловати на измене Закона о заштити животне средине...

Иницијални предлог би био да се у Закон о заштити животне средине убаци једно ново поглавље са неколико (са можда 10-так чланова) којима се уводи обавеза чувања постојећег, формирања новог зеленила и одржавање зеленила. Из тих чланова би произашла обавеза израде једног (или више) правилника или целог закона којима би се детаљније регулисала цела материја.

Могући чланови Закона би се могли односити на следеће (на пример):

- дефинисање зеленила као јавног добра (?)
- обавезност израде катастра зеленила у урбаним срединама
- обавезност чувања постојећег
- обавезност издавања локацијских услова за зеленило (ко издаје?)
- обавезност прилагођавања плана постојећим зеленим вредностима простора
- обавезност валоризације постојећег зеленила пре пројектовања и изградње
- обавезност прилагођавања (свих врста) пројектата постојећем стању зеленила
- обавезност плаћања компензације за евентуалну сечу (коме иду паре?)
- обавезност локалне заједнице да одржава зелене просторе и да донесу градске одлука о зеленилу...

ПУБЛИКАЦИЈА (на крају пројекта)

Могућ назив публикације:

"Ка зеленом закону" "Ка зеленој регулативи"

М о г у ћ с а д р ж а ј . . .

(0) ПРЕДГОВОР

(1) УВОД

(2) ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ ЗЕЛЕНЕ РЕГУЛАТИВЕ

Значај очувања зелених простора

Значај формирања нових зелених простора

Зелени простори као правна материја (законске основе за израду зелене регулативе)

Делатности и организације у вези са зеленилом

Анализа постојећег законодавства у Европи и у Србији (развој, актуелно стање)

Ка новој законској зеленој регулативи

(3) ИЗМЕНЕ ЗАКОНСКЕ РЕГУЛАТИВЕ

Скице за измену постојећег закона о заштити жив. сред.

(4) КОНЦЕПТ ЗА ПОДЗАКОНСКЕ АКТЕ (или нови ЗАКОН)

.....

(5) О РАДУ НА ПРОЈЕКТУ ЗЕЛЕНЕ РЕГУЛАТИВЕ

Досадашњи рад

Захтеви праксе и стручна искуства

Правци реализације зелене регулативе

(6) ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ ИНФОРМАЦИЈА